

Η έρευνα του FRA για τα άτομα ΛΟΑΔ στην ΕΕ

Στο παρόν σημείωμα παρατίθεται σύντομη επισκόπηση ορισμένων εκ των πορισμάτων. Τα βασικά πορίσματα με τις συναφείς γραφικές αναπαραστάσεις και απόψεις περιέχονται στην έκθεση «Με μια ματιά». Τα πλήρη πορίσματα περιέχονται στην έκθεση «Βασικά αποτελέσματα».

1. Για ποιον λόγο και με ποιον τρόπο διεξήχθη η έρευνα για τα άτομα ΛΟΑΔ στην ΕΕ;

Ο FRA πραγματοποίησε έρευνα μέσω του Διαδικτύου σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ και στην Κροατία, κατόπιν αιτήματος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, με θέμα τις διακρίσεις και τις δηλώσεις μίσους εις βάρος λεσβιών, ομοφυλόφιλων, αμφιφυλόφιλων και διεμφυλικών ατόμων (ΛΟΑΔ), καθώς και για άλλα ζητήματα. Η έρευνα συνίστατο σε ευρείας κλίμακας συλλογή εμπειρικών στοιχείων από άτομα ηλικίας 18 ετών και άνω, σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ και στην Κροατία, τα οποία θεωρούν εαυτούς λεσβίες, ομοφυλόφιλους, αμφιφυλόφιλους ή διεμφυλικά άτομα. Η ανώνυμη έρευνα διατέθηκε μέσω του Διαδικτύου και στις 23 επίσημες γλώσσες της ΕΕ (εκτός της ιρλανδικής), και επιπλέον στην καταλανική, την κροατική, τη λουξεμβουργιανή, τη ρωσική και την τουρκική γλώσσα. Η έρευνα, την οποία σχεδίασε ο ίδιος ο FRA, διεξήχθη από τον Απρίλιο έως τον Ιούλιο του 2012 –βάσει σύμβασης με τον FRA κατόπιν ανοιχτής πρόσκλησης υποβολής προσφορών– από την εταιρεία Gallup Europe σε συνεργασία με τη [Διεθνή Ένωση Λεσβιών, Ομοφυλόφιλων, Αμφιφυλόφιλων, Τρανσεξουαλικών και Διεμφυλικών Ατόμων](#) (ILGA-Europe). Η ILGA-Europe, η ευρωπαϊκή κεντρική οργάνωση που εκπροσωπεί τις οργανώσεις ΛΟΑΔ της κοινωνίας πολιτών, υποστήριξε το έργο αυτό μέσω των εθνικών εμπειρογνομόνων της.

Τα αποτελέσματα της έρευνας αντικατοπτρίζουν τις εμπειρίες περισσότερων από 93.000 ατόμων που απάντησαν στο ερωτηματολόγιο. Παρότι τα στοιχεία δεν είναι αντιπροσωπευτικά του συνόλου των ΛΟΑΔ στην ΕΕ, ο αριθμός των συμμετεχόντων στη συγκεκριμένη έρευνα ήταν ιδιαίτερα υψηλός, γεγονός που την καθιστά με διαφορά την ευρύτερη του είδους στην Ευρώπη μέχρι σήμερα ως προς τη συλλογή εμπειρικών πληροφοριών. Στο πλαίσιο της εν λόγω έρευνας, η οποία είναι η πλέον ευρεία και ολοκληρωμένη έρευνα καταγραφής των εμπειριών των ίδιων των ατόμων ΛΟΑΔ στην ΕΕ και την Κροατία, συλλέχθηκε από τις ομάδες ΛΟΑΔ ικανοποιητικό εύρος απόψεων, συμπεριφορών και στάσεων, κάτι το οποίο επιτρέπει τη λεπτομερή ανάλυση των στοιχείων. Περισσότερες πληροφορίες περιέχονται στην τεχνική έκθεση.

2. Ποια ερωτήματα έθετε η έρευνα;

Οι συμμετέχοντες ρωτήθηκαν για τις εμπειρίες που είχαν σε θέματα διακρίσεων, βίας και παρενόχλησης στην εργασία, την εκπαίδευση, την υγεία, τις κοινωνικές υπηρεσίες, αλλά και σε δημόσιους χώρους όπως καφετέριες, εστιατόρια, τράπεζες και καταστήματα. Οι ερωτήσεις αφορούσαν δικαιώματα τα οποία προστατεύονται από τη νομοθεσία της ΕΕ και λοιπά διεθνή πρότυπα. Όπου οι ερωτώμενοι είχαν βιώσει συναφείς εμπειρίες, προβλέπονταν λεπτομερέστερες

ερωτήσεις. Το ερωτηματολόγιο περιείχε ακόμη ερωτήσεις που αφορούσαν βασικές πτυχές της καθημερινής ζωής των ερωτώμενων όπως, μεταξύ άλλων, πώς αξιολογούσαν τις στάσεις του κοινού έναντι των ΛΟΑΔ, την προβολή των ΛΟΑΔ στη δημόσια ζωή και τις αρνητικές αντιδράσεις του ευρύτερου κοινού. Τα διεμφυλικά άτομα καλούνταν να απαντήσουν και σε ειδικές ερωτήσεις που αφορούσαν την πρόσβασή τους σε υγειονομική περίθαλψη ειδική για τα διεμφυλικά άτομα και τις εμπειρίες που είχαν από τη διαδικασία αλλαγής της ένδειξης του φύλου στα επίσημα έγγραφα.

Η έρευνα συνέλεξε επίσης και κοινωνικο-δημογραφικά στοιχεία, όπως το μορφωτικό επίπεδο των ερωτώμενων, στοιχεία για την κατάστασή τους σε επίπεδο απασχόλησης, προσωπικών σχέσεων και προσωπικής κατάστασης, οικογενειακής κατάστασης και εισοδήματος.

3. Πόσο συχνές είναι οι διακρίσεις λόγω γενετήσιου προσανατολισμού και ταυτότητας φύλου;

Το ήμισυ σχεδόν του συνόλου των ερωτώμενων δήλωσε ότι είχε υποστεί προσωπικά διακρίσεις ή παρενόχληση λόγω γενετήσιου προσανατολισμού κατά τους τελευταίους δώδεκα μήνες πριν από την έρευνα. Οι κατηγορίες οι οποίες ανέφεραν σε μεγαλύτερο ποσοστό ότι είχαν υποστεί προσωπικά διακρίσεις ή παρενόχληση ήταν οι λεσβίες (55%), οι νεαροί ερωτώμενοι (ηλικίας 18 έως 24 ετών) (57%) και όσοι είχαν πολύ χαμηλά εισοδήματα (52%).

Κατά τους τελευταίους δώδεκα μήνες πριν από την έρευνα, διακρίσεις υπέστη ένας στους πέντε ερωτώμενους που **απασχολούταν ή/και αναζητούσε εργασία**. Η αντίστοιχη αναλογία μεταξύ των διεμφυλικών ατόμων ήταν ένας στους τρεις. Σε όλες τις χώρες όπου διεξήχθη η έρευνα, τα δύο τρίτα των ερωτώμενων υπήρξαν μάρτυρες αρνητικών σχολίων ή συμπεριφορών προς συνάδελφο ΛΟΑΔ στον χώρο εργασίας.

Το ένα τρίτο των ερωτώμενων δήλωσε ότι είχε υποστεί προσωπικά διακρίσεις επειδή ήταν ΛΟΑΔ σε έναν τουλάχιστον από τους ακόλουθους τομείς: στέγαση, υγειονομική περίθαλψη, εκπαίδευση, κοινωνικές υπηρεσίες και πρόσβαση σε αγαθά και υπηρεσίες.

4. Πώς ήταν τα μαθητικά χρόνια των ΛΟΑΔ;

Κατά τη διάρκεια της σχολικής φοίτησης έως την ηλικία των 18 ετών, 2 στους 3 ερωτώμενους ΛΟΑΔ απέκρυπταν ή συγκάλυπταν στο σχολείο ότι ήταν ΛΟΑΔ. Τουλάχιστον το 60% είχε βιώσει προσωπικά αρνητικά σχόλια ή συμπεριφορές στο σχολείο επειδή ήταν ΛΟΑΔ, ενώ πάνω από το 80% του συνόλου των ερωτώμενων από όλες τις ομάδες ΛΟΑΔ, και σε όλες τις χώρες, υπήρξε μάρτυρας αρνητικών σχολίων ή συμπεριφορών προς μαθητή για τον οποίον οι συμμαθητές του πίστευαν ότι ήταν ΛΟΑΔ. Τα δύο τρίτα ανέφεραν ότι τα εν λόγω σχόλια ή οι συμπεριφορές λάμβαναν χώρα συχνά ή καθ' όλη τη διάρκεια της φοίτησής τους στο σχολείο. Επίσης, τα δύο τρίτα ανέφεραν ότι απέκρυπταν ή συγκάλυπταν ότι ήταν ΛΟΑΔ συχνά ή καθ' όλη τη διάρκεια της μαθητικής ζωής τους, ιδίως μάλιστα οι ομοφυλόφιλοι και αμφιφυλόφιλοι άνδρες.

5. Πόσο συχνά είναι τα εγκλήματα μίσους εναντίον ΛΟΑΔ;

Τα τελευταία πέντε χρόνια, το 26% του συνόλου των ερωτώμενων είχε δεχθεί επίθεση ή απειλή βίας. Το αντίστοιχο ποσοστό για τους διεμφυλικούς ερωτώμενους ανέρχεται στο 35%. Το 59% όσων είχαν πέσει θύματα βίας κατά τους τελευταίους δώδεκα μήνες δήλωσε ότι η τελευταία επίθεση ή απειλή βίας συνέβη επειδή κάποιοι τρίτοι θεώρησαν ότι ήταν ΛΟΑΔ. Κατά τους τελευταίους δώδεκα μήνες πριν από την έρευνα, το 19% είχε πέσει θύμα παρενόχλησης, γεγονός που κατά την άποψή τους συνέβη επειδή κάποιοι τρίτοι θεώρησαν ότι ήταν ΛΟΑΔ.

Τα εν λόγω περιστατικά συνέβησαν ως επί το πλείστον εκτός οικίας, σε δημόσιους χώρους, και διαπράχθηκαν από περισσότερα από ένα άτομα, συνήθως άντρες, τους οποίους το θύμα δεν γνώριζε. Εντούτοις, το 7% των πλέον πρόσφατων βίαιων περιστατικών κατά τους τελευταίους δώδεκα μήνες είχε διαπραχθεί από μέλος της οικογένειας ή της οικίας του θύματος.

Περίπου τρεις στους δέκα διεμφυλικούς ερωτώμενους δήλωσαν ότι είχαν πέσει θύματα βίας ή απειλών βίας περισσότερες από τρεις φορές κατά τους τελευταίους δώδεκα μήνες.

6. Πώς αντιλαμβάνονται τα άτομα ΛΟΑΔ τη συμπεριφορά της κοινωνίας απέναντί τους;

Παρότι η ΕΕ στηρίζεται στις αξίες της ισότητας και του σεβασμού, τα τρία τέταρτα του συνόλου των ερωτώμενων ΛΟΑΔ πιστεύουν ότι οι διακρίσεις λόγω γενετήσιου προσανατολισμού είναι διαδεδομένες στη χώρα όπου διαμένουν. Άλλα παραδείγματα του τι σημαίνει να είναι κανείς ΛΟΑΔ είναι, μεταξύ άλλων, τα ακόλουθα:

- Το 48% έχει αποκαλύψει στα μέλη της οικογένειάς του ότι είναι ΛΟΑΔ, ενώ το 28% δεν το έχει αποκαλύψει σε κανέναν ή το έχει αποκαλύψει σε ελάχιστους μόνο φίλους. Μόνο το 21% το έχει αποκαλύψει στους συναδέλφους ή στους συμμαθητές του.
- Το 50 % των ερωτώμενων θεωρεί ότι η χρήση προσβλητικών εκφράσεων εναντίον ΛΟΑΔ από πολιτικούς είναι διαδεδομένη στη χώρα όπου διαμένει.
- Τα δύο τρίτα αποφεύγουν να κρατιούνται χέρι-χέρι σε δημόσιους χώρους με σύντροφο ίδιου φύλου επειδή φοβούνται ότι θα πέσουν θύματα επίθεσης, απειλής ή παρενόχλησης. Το αντίστοιχο ποσοστό για τους ομοφυλόφιλους και αμφιφυλόφιλους άντρες ερωτώμενους ανέρχεται σε 75 %.
- Το 50% των ερωτώμενων αποφεύγει ορισμένα μέρη επειδή φοβάται ότι θα πέσει θύμα επίθεσης, απειλής ή παρενόχλησης επειδή είναι ΛΟΑΔ. Πρόκειται κυρίως για τα δημόσια μέσα μεταφοράς, τους δρόμους ή άλλους δημόσιους χώρους και δημόσιες υπηρεσίες.
- Σε σύγκριση με τις υπόλοιπες ομάδες ΛΟΑΔ, οι διεμφυλικοί ερωτώμενοι δήλωσαν σε μεγαλύτερο ποσοστό ότι έχουν υποστεί προσωπικά διακρίσεις ή ότι έχουν πέσει θύματα βίας.

7. Τι μέτρα μπορούν να ληφθούν για τη βελτίωση της ισότητας και του σεβασμού όσον αφορά τα άτομα ΛΟΑΔ;

Παρότι η νομοθεσία της ΕΕ παρέχει προστασία κατά των διακρίσεων λόγω γενετήσιου προσανατολισμού στην απασχόληση, εξακολουθούν να υπάρχουν διακρίσεις στον συγκεκριμένο τομέα. Για την αντιμετώπιση του φαινομένου αυτού, η ΕΕ θα μπορούσε να αξιοποιήσει διάφορα εργαλεία νομικής και πολιτικής φύσης προκειμένου να αναπτύξει **συστηματικές πρωτοβουλίες για την καταπολέμηση των διακρίσεων** λόγω γενετήσιου προσανατολισμού και ταυτότητας φύλου. Ομοίως, τα κράτη μέλη θα πρέπει να αξιοποιήσουν τα πορίσματα της έρευνας προκειμένου να αναπτύξουν περαιτέρω, να εφαρμόσουν και να παρακολουθούν συναφείς πολιτικές. Τα κράτη μέλη της ΕΕ που έχουν καταρτίσει ειδικά σχέδια δράσης για τα άτομα ΛΟΑΔ ή που έχουν ενσωματώσει τα ζητήματα αυτά σε εθνικά σχέδια δράσης για τα ανθρώπινα δικαιώματα μπορούν να αξιοποιήσουν τα στοιχεία που αφορούν συγκεκριμένα τη χώρα τους για να διαμορφώσουν αναλόγως τις δράσεις τους.

Η ίση προστασία κατά των διακρίσεων σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ θα βελτιωνόταν σημαντικά εάν **τα μέτρα κατά των διακρίσεων εκτεινόταν πέραν της απασχόλησης**. Η «οριζόντια οδηγία» που προτείνει η ΕΕ μπορεί να διευρύνει την αρχή της ίσης μεταχείρισης έτσι ώστε να καλύπτονται και

οι τομείς της θρησκείας, των πεποιθήσεων, της αναπηρίας, της ηλικίας και του γενετήσιου προσανατολισμού.

Όσον αφορά το σχολικό περιβάλλον, τα κράτη μέλη θα πρέπει να εργαστούν προς την κατεύθυνση της διαμόρφωσης ενός **σχολικού περιβάλλοντος ασφαλούς και υποστηρικτικού για τους νεαρούς ΛΟΑΔ**, απαλλαγμένου από κάθε μορφή εκφοβισμού και αποκλεισμού. Αυτό συνεπάγεται την υλοποίηση δράσεων ευαισθητοποίησης για διδάσκοντες και διδασκόμενους με στόχο την ενθάρρυνση του σεβασμού και της κατανόησης. Συνεπάγεται επίσης την εκμάθηση τρόπων προσέγγισης των ζητημάτων που αφορούν τα άτομα ΛΟΑΔ στην τάξη, π.χ. μεριμνώντας για την προσθήκη -στα σχολικά προγράμματα σπουδών και στα προγράμματα κατάρτισης των διδασκόντων- αντικειμενικών πληροφοριών για τον γενετήσιο προσανατολισμό, την ταυτότητα και την έκφραση του φύλου. Οι κυβερνήσεις και τα σχολεία θα πρέπει ακόμη να θεσπίσουν και να προωθήσουν πολιτικές καταπολέμησης της ομοφοβίας, της τρανσφοβίας και του εκφοβισμού.

Σύμφωνα με τα πορίσματα, τα άτομα ΛΟΑΔ δεν αναφέρουν συνήθως τις διακρίσεις που υφίστανται επειδή πιστεύουν ότι δεν θα αλλάξει τίποτα (60% των ερωτώμενων) ή επειδή δεν ξέρουν πώς ή πού να αναφέρουν τα σχετικά περιστατικά (30%). Μόνο το 22% των πιο σοβαρών περιστατικών εγκλημάτων μίσους καταγγέλλθηκαν στις αστυνομικές αρχές. Το ήμισυ σχεδόν των ερωτώμενων που δεν κατήγγειλε τέτοια περιστατικά στην αστυνομία πιστεύει ότι οι αστυνομικές αρχές δεν θα δώσουν σημασία. Παρόμοια πρότυπα προκύπτουν και από [το έργο που εκπονεί ο FRA με άλλες ομάδες](#) (όπως οι μειονότητες και οι μετανάστες). Η νομοθεσία της ΕΕ, αλλά και οι εθνικές νομοθεσίες, πρέπει να παρέχουν προστασία από τις δηλώσεις και τα εγκλήματα μίσους που πηγάζουν από την ομοφοβία και την τρανσφοβία. Επιβάλλεται η προαγωγή των δράσεων ευαισθητοποίησης για τα ανθρώπινα δικαιώματα, καθώς και των μέσων αναφοράς των κρουσμάτων διακρίσεων και υποκινούμενης από μίσος βίας. Τα κράτη μέλη θα πρέπει ακόμη να λάβουν μέτρα για την **αντιμετώπιση του φαινομένου της μη αναφοράς όλων ανεξαιρέτως των κρουσμάτων**, παρέχοντας στήριξη σε φορείς ισότητας και λοιπούς εθνικούς μηχανισμούς υποβολής καταγγελιών προς την κατεύθυνση της ενίσχυσης της ευαισθητοποίησης όσον αφορά τις διακρίσεις και τις ενέργειες στις οποίες μπορούν να προβαίνουν τα άτομα ΛΟΑΔ. Τα κράτη μέλη θα πρέπει ακόμη να μεριμνήσουν για την προσήκουσα κατάρτιση των αρχών επιβολής του νόμου ώστε να γνωρίζουν πώς να χειρίζονται τα ζητήματα που αφορούν τα άτομα ΛΟΑΔ ή να ενθαρρύνουν τις οργανώσεις της κοινωνίας πολιτών να αναφέρουν τα κρούσματα εξ ονόματος των θυμάτων. Θα πρέπει ακόμη να συλλέγονται στοιχεία για τα εγκλήματα μίσους και να καταγράφονται τα κίνητρα των εγκλημάτων αυτών ώστε να διευκολύνονται τα κράτη μέλη να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα. Η ΕΕ και τα κράτη μέλη θα πρέπει επίσης να λάβουν συγκεκριμένα μέτρα και να μεριμνήσουν για την επιβολή ποινών σε περίπτωση δηλώσεων και **εγκλημάτων μίσους** που πηγάζουν από την ομοφοβία και την τρανσφοβία.

8. Λοιπές δραστηριότητες του FRA σχετικά με τα δικαιώματα των ατόμων ΛΟΑΔ

Ο FRA άρχισε να ασχολείται με τα θεμελιώδη δικαιώματα των ατόμων ΛΟΑΔ το 2007 κατόπιν αιτήματος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου να διερευνήσει τις διακρίσεις και την ομοφοβία εναντίον των ατόμων ΛΟΑΔ στην ΕΕ.

- Το 2008, ο FRA υπέβαλε έκθεση με θέμα τη [κατάσταση των ατόμων ΛΟΑΔ σε επίπεδο νομοθεσίας](#) στην ΕΕ, η οποία [επικαιροποιήθηκε το 2010](#).
- Το 2009 δημοσιεύθηκε έκθεση με θέμα την [κατάσταση των ατόμων ΛΟΑΔ σε επίπεδο κοινωνίας](#) στην ΕΕ.
- Το 2011, δημοσιεύθηκε [περίληψη των κοινωνικο-νομικών πορισμάτων](#), η οποία περιελάμβανε ανάλυση των τάσεων, των προκλήσεων και των θετικών πρακτικών,

επεσήμεινε δε και τις διαφορές που υπήρχαν ανά την ΕΕ σε επίπεδο προστασίας των ατόμων ΛΟΑΔ από τις διακρίσεις.

- Επί του παρόντος, ο FRA [διεξάγει έρευνα στο πλαίσιο της οποίας πραγματοποιεί συνεντεύξεις με δημόσιες αρχές, διδάσκοντες, αρχές επιβολής του νόμου και εργαζόμενους στον τομέα της υγείας, με θέμα τα θεμελιώδη δικαιώματα των ΛΟΑΔ](#), δίδοντας έμφαση στην απασχόληση, την εκπαίδευση, την υγεία, την επιβολή του νόμου και τις δημόσιες πολιτικές.

Τα αποτελέσματα είναι [διαθέσιμα στο Διαδίκτυο](#) και περιέχονται σε δύο εκθέσεις που διατίθενται στον δικτυακό τόπο του FRA:

[Αποτελέσματα έρευνας για τα άτομα ΛΟΑΔ στην ΕΕ: Με μια ματιά](#)
[Τεχνική έκθεση](#)

Το έργο του FRA σχετικά με τα δικαιώματα των ατόμων ΛΟΑΔ και οι σχετικές δημοσιεύσεις διατίθενται στον δικτυακό τόπο: <http://fra.europa.eu/en/theme/lgbt>

Για περισσότερες πληροφορίες, επικοινωνήστε με την ομάδα επικοινωνίας του FRA με τα ΜΜΕ:
Διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου: media@fra.europa.eu / Τηλ.: +43 1 58030-858